

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Archicancellariis Sacri Romani Imperii Ac Cancellariis Imperialis Avlae

**Mallinckrodt, Bernhard von
Monasteri[i] Westphaliae, 1640**

Carolvs V Imperator.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11835

Iuti & terrori fuit.

Iacobus de Banniffis, Tridentinus Decanus Maior, vir magnæ eruditionis & experientia, huic Principi à secretis inferuijt, Erasmi, Birckheimeri, aliorumque doctissimorum virorum amicitia felix & celebris.

Præterea tam huic Maximiliano, quam nepoti eius Carolo V, à secretis fuit (Voss. lib. 3 de Histor. Latinis, cap. 10) **Conradus Vecerius** Luceburgensis, cuius extat narratio *de rebus gestis Henrici VII in Italia*, excusa inter Scriptores rerum Germanicarum à Reubero editos. Scripsit idem de duabus Siciliae seditionibus, quæ ortæ feruntur an. 1517, Vossio cit. loc. testante, & Simlero in Bibliothecâ. Hanc scriptiunculam vnâ cum prædicto commentariolo impressit Haganoæ Secerius.

Supereft adhuc alius, qui præmissis iam exaratis mihi demum ad notitiam venit, **Conr. Stanislaus à Buchaimb.** secundum temporis seriem princeps, ni fallor, loco referendus. Refert **Limnatus** lib. 7 Iur. Publ. confirmationem Priuilegiorum à Maxim. I, *Burggrauiō & Burgmannis in Gelnhausen* concessam an. 1494, Regnorum Romani 9, Hungariæ 5, hac subscriptione: *Ad Mandatum Domini Regis in Consilio, Conradus Stentzell von Buchaimb/ Doctor vnd Ritter/ Cansler.* Ibidem an. 1596, subscripsisse reperitur dicti Priuilegij Vidimatam, vt vulgò pragmatici vocant, Copiam **Ambrosius Diterich** Iudicij Camerae Regis Protonotarius, 6. die Maij.

Eiusdem Maximiliani Priuilegium *de non euocando* datum **Wormatiensibus** an. 1514 *Craynburgi*, hanc subscriptionem habet: *Ad Mandatum Sacrae Caf. Maj. proprium B. Zertent.* si in prænomine mendum non sit, diuersus hic fuerit à **Cypriano** prædicto.

CAROLVS V Imperator.

Quinque in præsens Carolo Vice-Cancellarios fuisse inueni; quorum tempore primus fuit, **Nicolaus Ziegler**, qui in Comitij Wormatiensibus, sub initium suscepti regiminis, an. 1521 habitis, literas eius subscripsisse reperitur, *Monasteriensi Capitulo* concessas. Idem præstitit in alijs quas **Noribergenses** obtinuerunt eodem tempore de non appellando, quas vnâ cum **Alberto Archi-Episcope & Card. Mogunt.** subnotauit. **Aquilgranensium** etiam Priuilegium de non euocando **Bruxellis** hoc ipso anno 26 Iul. euulgatum eundem subscriptorem exhibet. Extant apud **Limn.** lib. 7 de Iure Publ. Fuit hic ex procuratoribus, qui **Caroli** nomine, post factam electionem, Imperij, **Cæsareique** iuris possessionem apprehenderunt, vt videre est apud

pub Goldastum in Constitutionibus Imperialibus. Fratrem habuit Paulum Curiensem Episcopum.

*Balthazar
Episcopus
Constant.
& Hildes-
heimensis.*

Balthazar Merckelius Waldkirchensis, humili loco natus, ingenio cum valeret & studijs delectaretur, doctrinam & industriam suam emerfit, susceptoque Legum Doctoratu, Constantiensi Canonatu in summam Aede donatus est. Habitis autem sub Maximiliano I, an. 1507, Constantiensibus Comitibus, occasione illa usus, venit in notitiam Imperatoris; qui Consiliarium allegit, & Waldkirchensi patriam Præposituram donavit. Vixit in aula Cæsareâ ad mortem usque dicti Principis, meminitque illius in *Diario suo* Cuspinianus. Electo autem post Aui mortem Imperatore Carolo, in eius etiam aulam vocatus, ac in Hispanias cum nouo Domino profectus, illic Vice-Cancellarius Germanici Imperij creatus fuit. Missus deinde post aliquot annorum euolutionem Legatus in Germaniam, ad quosdam Imperij Electores, Constantiensem & Hildesensem Ecclesias, utroque Episcoporum per resignationem se Episcopali iure abdicante, Collegiorum suffragijs consecutus est. In celebri autem illo Augustano Conuentu Imperiali an. 1530, à Cardinale & Archi-Episcopo Moguntino Alberto Brandeburgico, Cæsare & Imperij frequentissimis Statibus spectantibus, Episcopus consecratus fuit. Sed breueius regni; solisque mensibus aliquot post solennem illam initiationem gestus est Pontificatus ille geminus. Cum enim an. 1531 ad Cæsarem in Belgium tenderet, Treueris repentinam morte, dum equum prosequendo itinere inscendere parat, apoplexiâ tactus obiit. Vltimus hic, quantum mihi constat, ex sacro Ordine hactenus fuit, qui apud Imperatores nostros hoc munus obierit. Erasmus Roterodamus huic inscripsit Algeri opus contra Berengarium, quod an. 1530 edidit. Excusat in præfatione, quod negotiorum vndis circumuallatum interpellat, aitque pietatem eius magno studio causam Ecclesiæ agere. In fine vocat magnum Patronum suum, optatque sanctissimos conatus eius prosperari.

*Matthias
Heldus.*

Successorem Balthazar, ni fallor, habuit Matthiam Heldum, virum præclarum, sed paulò vehementiorem. Legatus hic fuit Caroli ad Principes Protestantes an. 1537, in causa indicti tunc temporis Concilij; & Sleidanus *lib. 11* pluribus commemorat, quæ inter illos vltro citroque acta fuerint. Ortis autem inter Granuellanum supremum Cæsaris Cancellarium ac Heldum simultatibus, potentior debiliorem facile summouit, ac Ioannem Nauium Heldo successorem substitui obtinuit.

*Ioannes
Nauus.*

Ioannes Nauus, siue, vt Regnerus Vitellius, in Ludouici Guicciardini Belgio à se Latinè verso, vocat, Nauesius (vernaculè enim Naues dictus fuit)

uit) Luxenburgensis, Nicolai Maruillani Senatoris Luxenburgici filius, anno 1540 Heldo successit; ac magna laude & satisfactione officio suo functus est, ad annum vsque 1549, quo obiit, durante etiam tunc Smalcaldico bello. Frequens est huius viri apud Sleidanum memoria.

In Nauij locum Georgius Sigismundus Seldus Augustanus Vice-Cancellarij honoratum onus suscepit: cui ob negotiorum molem & multitudinem sub initium adiancti fuerunt Ioan. Marquardus Badensis & Henricus Hasius, vt Sleidanus scribit *lib. 18.* Huic idem, quod supra de Gaspare Schlickio diximus, contigere potuisset, dummodo ipsemet voluisset; vt triu ex ordine Imperatorum Cancellis praesset. Memorabilis sanè historia est, de facto Caroli, post extremum in multam noctem extractum Flissingæ colloquium & valedictionem, dilapsis famulis lychnuchum discedenti huic praferentis; quod apud Melchiorum Adamum aliosque legere datur. Extat typis impressum, nam & alia scripsit, Adamo, quem citavi, recensita, Consilium eius Ferdinando Imperatori datum, quo tempore Paulus IV resignationem Imperij Carolinam se inconsulto & incio ad Electorum manus factam admittere recusabat. Maximilianus II, cum anno Imperij primo in suburbanum quoddam praedium (Eberstorffium vocant) Viennâ euocasset Seldum; is in reditu, dum infelicem è curru à concitatis equis, nec aurigæ habenas audientibus rapto, saltum facit, illiso ad petram capite miserè interijt, summo sui apud omnes relicto desiderio. *Thuan. lib. 36. Melchior Adamus in vitâ. Henr. Pantal. de viris Germania illustribus. Georgij Ederi in Catalogo pag. 18.* sequens de Seldo e-logium est: *Fuisse virum pietate grauem, & prudentiâ insignem: summum atque celeberrimum totius Germaniae Oratorem.* Redijt autem post mortem Ferdinandi è Bavarico secessu Maximiliani rogatu & Philippi Hispaniarum Regis instigatu Seldus; sed intimioris Consiliarij honore contentus ad Vice-Cancellariatum non est postliminio reuersus.

*Georgius
Sigismundus
Seldus.*

Atque hi quidem apud Carolum, verè Maximum Imperatorem, Teutonicis negotijs singulariter intenderunt: Supremos autem ille idem, tot regnorum & prouinciarum Dominus, aulicos Cancellarios sibi ordine succedentes aliquot habuit, qui vt summæ rerum praepositi, etiam Germanicarum rerum inter alias curam habuerunt. Illorum primus fuit Mercurinus Herborius de Gattinarâ, homo Italus, è Vercellenfi diœcesi oriundus; quem Clemens septimus an. 1529 Cardinalem creauit, mortuusque est sequenti anno Oeniponte, dum Caesarem ad magna illa Augustana Comitia proficiscentem comitatur. hic Carolo mitioris sententiæ auctor fuerat, Guicciardino narrante, de Francisci I Galliae Regis captiuitate; quæ praeualente Carolo Lanoio repudiata est.

*Mercuri-
nus Gatti-
nara Car-
dinalis.*

Nicolaus
Perenottus
Granuellanus.

Antonius
Perenottus
Archi-
Episcopus
& Cardi-
nalis.

* Idem de
Clarissimis
Antonius &
Miraeus in
Elogijs Bel-
gicis.

Secundus fuit Nicolaus Granuellanus Vefontinus, (natus in Ornacensi superioris siue Imperialis Burgundiæ oppido, vt scribit ciuis eius Claudius Clemens Soc. IESV, Profeflor regius Madritensis Academiae, in doctissimo Museo suo,) qui anno 1530 in Mercurini locum assumptus est. Huius crebra apud Scriptores de rebus Caroli mentio. Mortuus is anno 1550, in ipsis Augustanis eius anni Comitijs; ad quæ paucis antea diebus Vefontione, Burgundiæ Imperialis Metropoli, patriâ suâ venerat. Successit illi tertius Antonius Perenottus filius. cuius vtriusque Elogium è Thuani libro *Histor. 6* adscribere lubet: *Vir magnæ prudentiæ (ita de patre scribit) ob idq; arcanorum serè omnium Caesaris conscius, qui post Mercurium Herborium Garinarum Cardinalem, cuius ad eò honorifica apud Francisc. Guicciardinum mentio fit, summum dignitatis locum in aula Caesaris iam totos viginti annos tenuerat. In eius locum ac dignitatem, Antonius filius Atrebatinus Præsul, quod rarè accidit, successit, in illa atate exactam rerum agendarum solertiam sub parente adeptus; sed qui per obliqua consilia, dum nimis obsequiosè Principum suorum magnitudini studet, malè apud suos audijt, & Belgis, ac postremò Neapolitanis inuisus, maxima quæq; negotia sub Philippo in Hispania gessit. Videantur de eodem Anton. Sanderus* in Elogijs Card. & Famianus Strada decad. 1 Belli Belgici. mortuus est anno 1586, in Hispaniâ. Prædictum Cardinalem & Magnum Cæsaris Cancellarium Perenottum solitum quoque esse literas rerum Germanicarum subscribere, constat ex Priuilegio Hamburgensibus dato, de non appellando nisi summa 600 aureos excesserit, quod extat apud Limnæum lib. 7 de Iure Publ. cap. 23, quæ præter ipsum Carolum & Vice-Cancellarium Naues, huius etiam nomen subnotatum continet; An. Perenott. quam in recognitionibus varietatem præterea necdum alibi conspexi. Eiusdem varietatis etiam hoc exemplum est, quod alicubi soli Archi-Cancellarij præter Cæsarem subscripsisse reperiantur, nisi tamen in descriptionibus compendium aliquod factum fuerit. Carolina Confirmatio Priuilegiorum Halæ Sueuicæ de anno 1521, Wormatiæ, &c. non aliam quàm sequentem habet subscriptionem: Carolus. Ad Mandatum Domini Imperatoris proprium, Albertus Cardinalis Moguntinus Archi-Cancellarius. Similiter Priuilegium Maximiliani Augustanis an. 1501 datum, ita subnotatum est: Ad Mand. Dom. Reg. prop. Bertoldus Archi-Episcopus Moguntinus Archi-Cancellarius. Deniq; & aliud in hac subscriptionum materiâ variationis genus conspicitur in literis Carolinis eidem Vindelico. Augustæ an. 1631 datis, de non appellando nisi 400 florenis summa maior sit. quæ præter Cæsarem, eiusque Vice-Cancellarium Naues, & Secretarium Obernburger, etiam hanc subscriptionem habent: Vt. Palatinus. Fuit is Fridericus Comes Palatinus Rheni & Bauariæ Dux, postea temporis à morte Ludo-*

Ludouici fratris Elector & Archidapifer, *qui isto & præcedētibz annis Imperialis regiminis Præses fuit, uti tum ex *Actis* illorum temporum Imperianis *secundis*, tum etiam ex *vitâ* dicti Principis ab *Huberto Thomâ Leodio* conscriptâ, & paucos ante annos publici iuris factâ notissimum est. Allegata hæc tria Priuilegia *Limnæus* recenset *lib. 7, cap. 4, & 56.*

FERDINANDVS I Imperator.

Ferdinandi I, non tantum regni Romani, sed etiam Imperij tempore, **Iustus Ionas** (Iacobum vocat, sed erroneè, Ederus) Vice-Cancellarius fuit; de quo præterea quæ referam necdum habeo. Mortuus tamen is fuit, sub ipsa imperantis Ferdinandi primordia, an. 1559, 29 Decemb. Ederus in *Catalogo Viennensium Rectorum* vocat IC celeberrimum, ac fidelissimū illius Academiae fautorem & Patronum. In eius substitutus locum est ille ipse **Seldus**, qui apud fratrem tenuerat eundem dignitatis gradum, ut dixi. Seldomissionem impetrante, acceptâque rude in Bauariam ad arces suas concedente, Cancellariæ regendæ pondus, quo se ille exonerauerat, **Ioanni Baptistæ Vwebero** impositum fuit an. 1564. Fuerat is prius Imperialis apud Spirâ Camerae Assessor; *Kirchn. de Cancell.* deinde Bauariæ Ducis in Landshutano regimine Consiliarius; unde Ferdinandus illum, famâ facundiæ & prudentiæ eius motus, exciuit: *Henr. Pant. al. tom. 3, pag. 505.* Extant apud *Goldast. tom. 1, pag. 581 & 582,* literæ Ferdinandi, anni 1564, ab hoc Webero & M. Singmosero subscriptæ: cuius generis plures & alibi passim obuiæ sunt. Supremus huius Cæsaris Cancellarius fuit, sed ante Imperium; obiit enim anno 1539, **Bernardus Clesius** Episcopus Tridentinus, ac postmodum S R. Ecclesiæ Cardinalis: ad quem extant complures Erasmi Epistolæ; eidemque Irenæum an. 1536 à se editum inscripsit. de quo inter Cardinales Germanicos aliqua dicentur. Ab Epistolis Latinis per integrum decennium huic placidissimo Principi inseruijt **Iacobus Spigelius** Wimpelingij doctissimi ac integerrimi Theologi è sorore nepos, qui diuersis scriptis eruditorum ordini probatis, ac inter cetera in *Guntherum & Richardum Bartholinum* commentarijs elucubratis, sibi nomen fecit. Primus fuisse celebratur, qui *Lexicon Iuris* ediderit. In eius dedicatoriâ scribit successisse sibi in isto Secretariatu **Ioannem Maium**, vterinum fratrem suum; cui deinceps successor datus sit **Adamus Carolus**, ille ipse, cui dictum *Lexicon* inscripsit, quemque Ferdinandi Cæsaris Latino *Scrinio* præfectum appellat.